

במשנה הקודמת נחשפנו לתקנת רבן גמליאל בעניין ביטול גט שלא בפני הדיינים. המשנה הבאה ממשיכה לעסוק בתקנות נוספות של רבן גמליאל הזקן.

בכתיבת הגט צריך לכתוב את השמות של האיש והאשה ושם המקום. בתחילה היו כותבים את שם האיש והאשה עפ"י המקום שבו כתבו את הגט, ולא עפ"י מקום מגורם (במידה ולאדם יש שני שמות). וכך גם היו כותבים את שם מקום כתיבת הגט, ולא שם העיר בו ניתן הגט. ע"כ התקין רבן גמליאל הזקן תקנה בעניין וזה לשון המשנה (שם לד):

בראשונה היה משנה שמו ושמה, שם עירו ושם עירה. התקין ר"ג הזקן, שיהא כותב איש פלוני וכל שום שיש לו, אשה פלונית וכל שום שיש לה, מפני תיקון העולם.

תקנת רבן גמליאל היתה, לכתוב את השם של האדם שבו הוא מוחזק ולהוסיף כל שם שיש לו, וכן לגבי האשה מפני תיקון העולם. נחלקו הראשונים מה צריך לכתוב? האם 'שם פלוני ושמו גם אלמוני' או האם 'שם פלוני וכל שם שיש לו'? וכך מובא בתוספות (ד"ה וכל):

בטופסי גיטין של ה"ג כתוב שצריך לכתוב בגט **וכל שום וחניכה דאית לי ולארתאי** משמע שלשון זה היו כותבין בגט. ואין נראה לר"ת דזימנין דאיתי לידי תקלה כשאין לו אלא אותו שם הכתוב בגט ואין לו חניכה וכשכותב בגט וכל שום וחניכה נראה זה הגט של אדם אחר שיש לו שם וחניכה לכך נראה לר"ת **וכל שום שיש לו דקתני במתני' היינו כל שמותיו בפירוש** ותיקן ר"ת לכתוב בגט אני פלוני דמיתקרי כך וכך כדאמר' בגמרא שרה דמיתקריא מרים אחא בר הדיא דמיתקרי איה מרי והא דקתני בגמ' בשמו שביהודה ושם דגליל עמו משמע קצת כפי' ר"ת.

בעל הלכות גדולות סובר שיש לכתוב 'שם פלוני וכל שם חניכה (כינוי) שיש לי במקומי' כלומר, אין חייב להזכיר את כלל השמות בפירוש. חולק עליו רבינו תם שיש לכתוב בגט 'שם פלוני ששמו גם אלמוני' כלומר, בפירוש.

הבה"ג סובר שתקנת ר"ג נאמרה באופן **כללי** שיש להוסיף את נוסח המחודש של רבן גמליאל. אך ר"ת סובר שהתקנה היא יורדת אל הפרטים, והנוסח משתנה בין אדם שיש לו שני שמות וכינויים לאדם שיש לו שם אחד.

טעם התקנה הינו "מפני תיקון העולם". נחלקו הראשונים בביאור תיקון העולם לעניין כאן:

- המאירי פירש (ד"ה בראשונה) שלא ימנעו ממנה בית הדין להינשא משום שהשם הכתוב בגט איננו שמה.
- רש"י פירש (ד"ה מפני) שלא יוציאו בני העיר לעז על בניה מהבעל השני, משום שאין הם מכירים את שמות הכתובים בגט (משום שבני העיר הללו מכירים אותם בשמם השני).
- הר"ן פירש (ד"ה בראשונה) שהבעל הראשון יוציא לעז על בניה מהבעל השני, מפני שיכחיש שזהו שמו ושם עירו.

נראה לענ"ד שיש כאן כמה גוונים שעמודים על יסוד אחד. אפשר לראות שיש מגמה בראשונים, שתיקון העולם מדבר בצורה יחסית פרטית על הבעל הראשון, דרך לעז בני העיר כדבר יותר כללי, עד הופעת כלל ישראל שמייצג בית הדין. "תיקון העולם", כלומר, היחס של הגירושין כלפיי העולם. וכל זה מתבטא ע"י כתיבת שמו ושמה (ושאר שמותיהם), שם עירו ושם עירה, משום שיש יחס אל הכלל- אל תיקון העולם.

הריקנאטי מבאר את עומק הדברים בסוגיא עפ"י היסוד שהזכרנו, וזה לשונו (דברים כד):

והבן אמרו ספר כריתות, כי כמו שנדווגו גופיהן כך קודם יצירתן נדווגו נשמותיהן, ובהתפרדן זה מזה צריך ספר כריתות שיכרות ביניהן, גם צריך לשמה שנאמר וכתב לה לשמה, **וצריך שמו ושמה ושם עירו ושם עירה, כי הפירוד הזה אינו רק בהן וגם בשמותיהן לא בדו פרצופין והבן.**

כלומר, שאדם כותב ספר כריתות הוא אינו משלח רק את אשתו, אלא הוא מפריד גם את עירו ועירה, את שמו ושאת שמה המופיעים באופן הכללי שבעמ"י. שמם של האיש והאשה עפ"י מקומם- מבטא את היעוד שהיה להם באותו המקום. כידוע ר"מ הוה דייק בשמא (יומא פג), כלומר רבי מאיר היה מדייק בשמות מפני שם היו מבטאים את מהות האדם. השם של האדם גורם, כמו שמלמדת אותנו הגמרא (ברכות ז:). ע"כ שנפרדים האיש והאשה צריכים הם בספר כריתות גם להפריד בשמותיהם הקשורים אל הכלל. ולאחר מכן יכול שמם להופיע ע"י זיווג חדש אל מול יעודם החדש.

תקנת רבן גמליאל מתקנת את ייעוד העולם, משום שהאיש והאשה אינם מנותקים מהעולם. בין בקשר לעולם הזיווגים הבא, לבין הייעוד שהשם שלהם מבטא.